

Píše Lucie Merhautová

(E*forum, 23. 08. 2017)

Aktuální, dvacáté sedmé číslo časopisu **Slovo a smysl** (Ústavu české literatury a komparatistiky Filozofické fakulty UK) se zaměřuje na problémy literární historie v internacionální perspektivě témat i autorů, jež je pro časopis přirozená. Z řady inspirativních textů lze upozornit na stati Josefa Vojvodíka o literatuře 19. století jako „hermeneutickém problému“, Žanety Nalewajk o cílech a funkcích literární historie nebo Michala Topora o publicistických návratech českoněmeckého kritika Alfreda Klaara k své domovině po odchodu z Prahy do Berlína. Na mnohé metodologicky inovativní odborné práce poslední doby upozorňuje anketa, do níž přispěla i řada světových literárních vědců a vědkyň (Mieke Bal, Johathan Culler, Stephen Greenblatt ad.). Vesměs kriticky problematizující přístup volí recenzenti současné české odborné produkce. Vydařená je rovněž část *Překlady* s článkem *Regulace* od Judith Butler, který přeložil Josef Fulka a úvodem opatřila Libuše Heczková, a důsažnou úvahou Françoise Hartoga *Na cestě k nové historické situaci*, s úvodem překladatele Josefa Řídkého. Časopis tentokrát přináší hned dvě Retrospektivy - první připomíná kritiku Bačkovského *Zevrubných dějin českého písemnictví doby nové* od Jaroslava Vlčka a Jana Jakubce z roku 1886, zapadnout by však neměla především druhá retrospektiva představující soubor dopisů, jež poslali A. M. Ripellinovi čeští literáti na přelomu čtyřicátých a padesátých let 20. století.

Dopisy A. M. Ripellinovi 1948-1952 přibližují pozadí vzniku méně známé práce jinak proslulého italského literárního vědce a básníka (1923-1978) *Dějiny současné české poezie* (*Storia della poesia ceca contemporanea*, 1950). Editorka **Annalisa Cosentino** je objevila v Ripellinově pozůstalosti uložené v Archivu dvacátého století při Ústavu evropských, amerických a interkulturních studií Univerzity La Sapienza v Římě. Tento fond obsahuje množství dopisů od českých literátů a kulturních osobností počínaje sklonkem čtyřicátých let 20. století, kdy tehdy mladý italský bohemista připravoval svou první monografickou práci a řadu událostí, vztahů a významů korespondenčně konzultoval s vůdčími představiteli surrealistů a Skupiny 42 i literárními historiky - Romanem Jakobsonem, Ludvíkem Kunderou, Karlem Teigem, Jindřichem Chalupeckým, Halasovým přítelem Janem Jelínkem, René Wellekem, italským slavistou Renatem Poggiolim, s Oldřichem Králíkem a Albertem Pražákem. Chronologicky řazený soubor jejich odpovědí je datován od ledna 1948 do prosince 1950, uzavírají jej tři Pražákovy listy z roku 1952. Edici opatřila Annalisa Cosentino zasvěceným úvodem a poznámkovým aparátem, jenž vedle bibliografických údajů k dotčeným dílům a faktům zahrnuje také citace ze *Storia della poesia ceca contemporanea*, dokládající přímé přejímky z dopisů či jejich rozvitě parafráze a rovněž - jak autorka poznamenává - osobitý, mozaikovitý způsob Rippellinovy

literárněhistorické práce, jak ho známe i z jeho *Magické Prahy* (česky 1992).

Ripellinovy dějiny vyšly na počátku roku 1950, jejich součástí byly i reprodukce výtvarných děl Bohumila Kubišty, Emila Filly, Toyen, Karla Teiga, Františka Janouška, Františka Hudečka, Kamila Lhotáka, Jana Smetany, Františka Grosse a Josefa Istlera. Objevná edice korespondence nedokumentuje jen prehistorii této italské práce o české poezii, nýbrž zároveň představuje kapitolu česko-italského prostředkování v historicky pohnuté době. Pojmy kulturního a literárního transferu působí dnes na teoretické rovině poněkud vyčerpaně, takovéto konkrétní příklady však ukazují, jak stále málo víme o životě moderní české literatury za našimi jazykovými i státními hranicemi a jak nedoceňujeme práci zahraničních bohemistů, kteří vedle výuky komplikovaně a obětavě hledají české literatuře cesty ke čtenářům. (Cosentino vedle Ripellina upozorňuje na jeho staršího předchůdce Ettore Lo Gatta [1890–1983].) První zprávy o české literatuře publikoval v roce 1947 v deníku *L'Unità* a o rok později v časopise *Convivium*. To, že tak záhy dokázal vydat bohemistickou práci i knižně, je více než pozoruhodné, a důvody lze hledat nejen v síle české poezie, Ripellinových schopnostech, ale i v dobovém italském uměleckém a nakladatelském kontextu. Korespondence představuje bilancující, nostalgické a vděčné hlasy českých umělců a literárních vědců, pro něž kontakt s italským slavistou stále více představoval spojení se svobodným světem a uměním.

Tato časopisecká retrospektiva předznamenává souhrnné vydání Ripellinovy korespondence, resp. dopisů, jež mu adresovali čeští umělci a intelektuálové (včetně unikátního souboru korespondenční výměny mezi Ripellinem a Vladimírem Holanem z let 1948–77, z níž přítomná edice uvádí pouze ukázky). Knihu, kterou Annalisa Cosentino připravuje, hodlá v příštím roce vydat Institut pro studium literatury při příležitosti výstavy (v Muzeu Kampa) věnované *Dějinám současné české poezie*, jejímu výtvarnému doprovodu a česko-italské síti vztahů podnícené Angelem Ripellinem především na poli výtvarném.

www.ipsl.cz